

ПРО СТЯГНЕННЯ СУМИ ЗАВДАНОЇ МАТЕРІАЛЬНОЇ ШКОДИ (ПОЗОВНА ДАВНІСТЬ)

У червні 2011 року Товариство (позивач) звернулося до господарського суду з позовом до Заводу (відповідач-1) про стягнення суми завданої матеріальної шкоди в розмірі 510,00 грн та до Страхової компанії (відповідач-2) про стягнення суми завданої матеріальної шкоди в розмірі 3965,88 грн.

В обґрунтування позовних вимог позивач зазначав, що виплативши страхувальнику відповідно до договору страхування транспортних засобів страхове відшкодування в розмірі 10670,10 грн, Страхова компанія-2 зазнала збитків та набула відповідно до ст. 27 Закону України «Про страхування» та статей 993, 1191 Цивільного кодексу України права зворотної вимоги до винної особи, яке перейшло до позивача відповідно до договору відступлення права вимоги від 23.12.2009.

При цьому позивачем також зазначено, що оскільки страхова компанія винної у скоєнні ДТП особи — відповідач-2 — сплатила Страховій компанії-2 лише частину грошових коштів на підставі свого розрахунку розміру витрат, пов'язаних з відновлювальним ремонтом пошкодженого автомобіля та з вирахуванням франшизи, то позивач вважає, що відповідач-1, як роботодавець винної у скоєнні ДТП особи, зобов'язаний відповідно до ст. 1194 Цивільного кодексу України сплатити позивачу суму вирахованої франшизи, а відповідач-2 повинен сплатити залишок боргу (різницю сум між калькуляцією Страхової компанії-2 та калькуляцією відповідача-2).

Рішенням місцевого господарського суду в позові відмовлено.

Відмовляючи в задоволенні позовних вимог місцевий господарський суд зазначив, що позивачем була пропущена позовна давність, з посиланням на те, що з моменту виникнення зобов'язання (квітень 2008 року — дата ДТП) до моменту подання позову (червень 2011 року) минуло більше трьох років. Крім цього, за висновками суду із поданих позивачем матеріалів неможливо визначити

факт укладення угоди між Страховою компанією-2 та Товариством (позивачем) про відступлення права вимоги, оскільки залишилась невстановленою обставина набуття цедентом будь-яких матеріальних благ за вказаним договором, що в свою чергу ставить під сумнів виникнення у цесіонарія (позивач у справі) права звернення з відповідним позовом до суду.

Постановою апеляційного господарського суду рішення місцевого господарського суду скасоване та прийняте нове рішення, яким позов задоволено.

При цьому апеляційний господарський суд виходив з відсутності підстав для застосування позовної давності, оскільки перебіг позовної давності у спірних правовідносинах (за регресними вимогами) має починатися від дати сплати страхового відшкодування; факт укладення між Страховою компанією-2 та позивачем угоди про відступлення права вимоги є доведеним, а отже, позивач правомірно набув прав нового кредитора у зобов'язанні.

Крім того, апеляційний господарський суд, керуючись ст. 29 Закону України «Про страхування» та ст. 1194 Цивільного кодексу України, визнав доведеними та обґрунтованими вимоги позивача щодо стягнення з відповідача-2 залишку боргу в сумі 3965,88 грн як недоплаченої суми витрат, пов'язаних з відновлювальним ремонтом транспортного засобу відповідно до звіту Страхової компанії-2, та з відповідача-1 суми завданої матеріальної шкоди у розмірі 510 грн як різниці між розміром витрат, пов'язаних з відновлювальним ремонтом транспортного засобу та страховою виплатою.

Не погоджуючись з висновками апеляційного господарського суду відповідач-2 звернувся до Вищого господарського суду України з касаційною скаргою, в якій просить постанову апеляційного господарського суду скасувати, а рішення місцевого господарського суду залишити без змін. При цьому скаржник посиляється на порушення та не-

правильне застосування судом апеляційної інстанції норм матеріального та процесуального права.

Вищий господарський суд України дійшов висновків, що касаційна скарга не підлягає задоволенню виходячи з такого.

Як встановлено господарськими судами попередніх інстанцій та підтверджено матеріалами справи, у квітні 2008 року сталася дорожньо-транспортна пригода за участю вантажного автомобіля, що належить відповідачу-1, під керуванням Фізичної особи-1, та легкового автомобіля, що належить Фізичній особі-2.

Постановою районного суду водія вантажного автомобіля визнано винним у скоєнні адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 124 Кодексу України про адміністративні правопорушення, оскільки він не обрав безпечну швидкість та не врахував дорожню обстановку для того, щоб при виникненні перешкоди безпечно здійснити зупинку автомобіля.

Внаслідок дорожньо-транспортної пригоди був пошкоджений легковий автомобіль, а його власнику, Фізичній особі-2, завдано майнову шкоду. Відповідно до рахунку-фактури вартість відновлювального ремонту складає 10670,10 грн.

Майнові інтереси Фізичної особи-2, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням легковим автомобілем, були застраховані у Страховій компанії-2 за договором добровільного комплексного страхування ризиків, пов'язаних з експлуатацією наземного транспорту.

Дорожньо-транспортна пригода за участю застрахованого легкового автомобіля була визнана страховим випадком. Виплата страхового відшкодування була здійснена відповідно до ст. 25 Закону України «Про страхування» на підставі заяви страхувальника, страхового акта та листа вигодонабувача за договором страхування. Сума страхового відшкодування в розмірі 10670,10 грн була виплачена в повному обсязі, що підтверджується наявним у матеріалах справи платіжним дорученням № 9058 від 12.08.2008.

Цивільно-правова відповідальність водія Заводу (відповідача-1) застрахована Страхо-

вою компанією (відповідачем-2) за полісом обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Відповідач-2 на підставі власної калькуляції витрат, пов'язаних з відновлювальним ремонтом транспортного засобу, сплатив на користь Страхової компанії-2 як відшкодування збитків страхове відшкодування в розмірі 6194,22 грн (за вирахуванням франшизи).

При цьому залишок боргу відповідно до калькуляції Страхової компанії-2 склав 4475,88 грн, частинами якого є:

— сума у розмірі 3965,88 грн — різниця між калькуляцією Страхової компанії-2, на підставі якої було виплачено страхове відшкодування на користь страхувальника — Фізичної особи-2, та калькуляцією відповідача-2, на підставі якої було відшкодовано Страховій компанії-2 збитки;

— сума у розмірі 510 грн — різниця між розміром витрат, пов'язаних з відновлювальним ремонтом транспортного засобу та страховою виплатою Страхової компанії-2.

Крім того, також встановлено, що у грудні 2009 року між Позивачем та Страховою компанією-2 укладено договір відступлення права вимоги, відповідно до якого позивач набув належне Страховій компанії-2 на підставі ст. 27 Закону України «Про страхування» право зворотної вимоги до осіб, відповідальних за завдані збитки.

Таким чином, позивач вважає, що має право на отримання в порядку регресу, відповідно до ст. 27 Закону України «Про страхування» та статей 993, 1191 Цивільного кодексу України, від відповідачів у справі сплачене Страховою компанією-2 страхове відшкодування у повному обсязі, оскільки винним у дорожньо-транспортній пригоді визнано водія вантажного автомобіля — Фізичну особу-1, цивільно-правова відповідальність якого на момент ДТП була застрахована відповідачем-2.

Відповідно до ст. 256 Цивільного кодексу України позовна давність — це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу.

Загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки (ст. 257 Цивільного кодексу України).

Згідно з п. 1 ст. 261 Цивільного кодексу України перебіг позовної давності починається від дня, коли особа дізналася або могла дізнатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила.

Відповідно до ст. 1191 Цивільного кодексу України особа, яка відшкодувала шкоду, завдану іншою особою, має право зворотної вимоги (регресу) до винної особи у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не встановлений законом.

Таким чином, оскільки регресна вимога переходить до страховика лише після виплати страхового відшкодування в повному обсязі, то перебіг позовної давності у спірних правовідносинах (за регресними вимогами) має починатися від дати сплати страхового відшкодування.

Отже, позовна давність у спірних правовідносинах має починатися саме з червня 2008 року, тобто з дня сплати страхового відшкодування, а оскільки позов був направлений до суду у червні 2011 року, що підтверджується відповідною квитанцією, то встановлена ст. 257 Цивільного кодексу України трирічна тривалість позовної давності не закінчилась.

Як також вбачається з матеріалів справи, позивачем заявлено позовні вимоги щодо відшкодування шкоди в порядку регресу як особою, до якої відповідно до договору відступлення права вимоги від грудня 2009 року перейшло належне Страховій компанії-2 право зворотної вимоги.

Апеляційним господарським судом встановлено, що при укладанні договору відступлення права вимоги майнові інтереси первісного кредитора порушені не були, тому що він відчужив своє право добровільно у рамках укладеної між ним та новим кредитором угоди. Отже, Страхова компанія-2 передала позивачу своє вже порушене право регресної вимоги до відповідачів, оскільки відповідачі не сплатили суму майнової шкоди в повному обсязі.

При цьому судом апеляційної інстанції

також встановлено, що відповідно до п. 3 договору про відступлення права вимоги, останні переходять до Позивача з моменту укладання договору та додатку № 1 до договору. Страхова компанія-2 зобов'язалася передати позивачу документи, що підтверджують відступлені права вимоги, зокрема матеріали виплатної страхової справи. Форма додатку № 1 до договору відступлення прав вимог містить перелік стовбців, які визначають страхові акти, за якими право вимоги Страхова компанія-2 передала Позивачеві. Це, зокрема, назва страхувальника, номер страхового акта та дата його підписання, сума страхової виплати та назва винної особи.

З огляду на викладене обґрунтованими є висновки, що позивач правомірно набув прав нового кредитора у зобов'язанні відповідно до договору відступлення прав вимог, оскільки документи, передбачені ст. 517 Цивільного кодексу України, були передані Страховою компанією-2 позивачу.

З урахуванням приписів ст. 27 Закону України «Про страхування», статей 993, 1191 ЦК України внаслідок сплати страхової виплати за завдану внаслідок ДТП шкоду легковому автомобілю до Страхової компанії-2 перейшло право зворотної вимоги до особи, відповідальної за заподіяний збиток, яке відповідно до договору відступлення права вимоги було передано позивачу.

Цивільно-правова відповідальність водія Заводу (відповідача-1) застрахована відповідачем-2 за полісом обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Полісом встановлені ліміти відповідальності: за шкоду, заподіяну майну — 25500,00 грн, франшиза — 510,00 грн.

На підставі листа, страхового акта та платіжного доручення відповідач-2 виплатив Страховій компанії-2 грошові кошти як відшкодування збитків у сумі 6194,22 грн.

При цьому за розрахунками відповідача-2 майнова шкоди, нанесена власнику легкового автомобіля, складає 6704,22 грн, а, відповідно, сума, яка підлягає виплаті Страховій компанії-2, складає 6194,22 грн (за вирахуванням суми франшизи).

Однак відповідно до звіту Страхової компанії-2 сума витрат, пов'язаних з відновлювальним ремонтом транспортного засобу, становить 10670,10 грн.

З огляду на викладене сума боргу в розмірі 3965,88 грн, як різниця сум між калькуляцією Страхової компанії-2 та калькуляцією відповідача-2, підлягає стягненню з останнього.

З'ясовано, що особою, відповідальною за збиток, заподіяний легковому автомобілю в результаті пошкодження цього автомобіля при ДТП, є Фізична особа-1, яка на момент скоєння ДТП перебувала в трудових відносинах з відповідачем-1.

З урахуванням приписів п. 12.1 ст. 12 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» цілком правомірними та обґрунтованими є висновки про наявність правових підстав для задоволення позовних вимог про стягнення з відповідача-1 суми завданої матеріальної шкоди в розмірі 510,00 грн.

* * *

Статтею 256 Цивільного кодексу України визначено, що позовна давність — це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу.

Загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки (ст. 257 Цивільного кодексу України).

Згідно з п. 1 ст. 261 Цивільного кодексу України перебіг позовної давності починається від дня, коли особа дізналася або могла дізнатися про порушення свого права або про особу, яка його порушила.

Відповідно до ст. 1191 Цивільного кодексу України особа, яка відшкодувала шкоду, завдану іншою особою, має право зворотної вимоги (регресу) до винної особи у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не встановлений законом.

Таким чином, оскільки регресна вимога переходить до страховика лише після виплати страхового відшкодування в повному обсязі, то перебіг позовної давності у спірних правовідносинах (за регресними вимогами)

має починатися від дати сплати страхового відшкодування.

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 512 Цивільного кодексу України кредитор у зобов'язанні може бути замінений іншою особою внаслідок передавання ним своїх прав іншій особі за правомчином (відступлення права вимоги). Відповідно до ст. 514 Цивільного кодексу України до нового кредитора переходять права первісного кредитора у зобов'язанні в обсязі і на умовах, що існували на момент переходу цих прав, якщо інше не встановлено законом або договором. При цьому заміна кредитора здійснюється без згоди боржника (ст. 516 Цивільного кодексу України).

Статтею 516 Цивільного кодексу України визначено, що первісний кредитор у зобов'язанні повинен передати новому кредиторові документи, які засвідчують права, що передаються, та інформацію, яка важлива для їх здійснення.

Відповідно до ст. 1166 Цивільного кодексу України майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала.

При цьому особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо вона доведе, що шкоду завдано не з її вини.

За змістом цієї правової норми підставою для виникнення цивільно-правової відповідальності є наявність шкоди, протиправність дій заподіювача шкоди, причинний зв'язок між ними та наявність вини заподіювача шкоди.

Статтею 27 Закону України «Про страхування» та ст. 993 Цивільного кодексу України визначено, що до страховика, який виплатив страхове відшкодування за договором майнового страхування, в межах фактичних затрат переходить право вимоги, яке страховальник або інша особа, що одержала страхове відшкодування, має до особи, відповідальної за заподіяний збиток.

Згідно зі ст. 1191 Цивільного кодексу України особа, яка відшкодувала шкоду, зав-

дану іншою особою, має право зворотної вимоги (регресу) до винної особи у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не встановлений законом.

Стаття 22 Цивільного кодексу України встановлює, що особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування.

Відповідно до п. 22.1 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності наземних транспортних засобів» при настанні страхового випадку страховик (страхова організація, що має право на здійснення обов'язкового страхування цивільної-відповідальності) відповідно до лімітів відповідальності страховика відшкодовує у встановленому Законом порядку оцінену шкоду, яка була заподіяна у результаті дорожньо-транспортної пригоди життю, здоров'ю, майну третьої особи.

Відповідно до ст. 29 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» у зв'язку з пошкодженням транспортного засобу відшкодовуються витрати, пов'язані з відновлювальним ремонтом транспортного засобу з урахуванням зносу, розрахованого у порядку, встановленому законодавством.

Відповідно до положень ст. 1194 Цивільного кодексу України особа, яка застрахувала свою цивільну відповідальність, у разі недостатності страхової виплати (страхового відшкодування) для повного відшкодування завданої нею шкоди зобов'язана сплатити потерпілому різницю між фактичним розміром шкоди і страховою виплатою (страховим відшкодуванням).

Виходячи з приписів ст. 1194 Цивільного кодексу України зазначена норма має на меті забезпечення принципу повного відшкодування заподіяної шкоди потерпілому, як-

що сума виплаченого страхового відшкодування є недостатньою.

Відповідно до ст. 1172 Цивільного кодексу України юридична особа відшкодовує шкоду, завдану їхнім працівником під час виконання ним своїх трудових обов'язків.

Згідно з ч. 2 ст. 1187 Цивільного кодексу України шкода, завдана джерелом підвищеної небезпеки, відшкодовується особою, яка на відповідній правовій підставі (право власності, інше речове право, договір підряду, оренди тощо) володіє транспортним засобом, механізмом, іншим об'єктом, використання, зберігання або утримання якого створює підвищену небезпеку.

У пункті 12.1 ст. 12 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» передбачено, що розмір франшизи при відшкодуванні шкоди, заподіяної майну потерпілих, встановлюється при укладанні договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності і не може перевищувати 2 (два) відсотки від ліміту відповідальності страховика, в межах якого відшкодовується збиток, заподіяний майну потерпілих. Страхове відшкодування завжди зменшується на суму франшизи, розрахованої за правилами цього підпункту.

З урахуванням викладеного Страхова компанія-2 після виплати страхового відшкодування отримала право зворотної вимоги до особи, відповідальної за завдану шкоду, яке згідно з договором про відступлення права вимоги перейшло до Позивача.

Крім того, в цьому випадку обґрунтованими є висновки про те, що за регресними зобов'язаннями перебіг позовної давності починається від дня виконання основного зобов'язання, а не з моменту настання страхового випадку.

ПРО СТЯГНЕННЯ ШКОДИ (СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ)

Відділення Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві

та професійних захворювань (Відділення, позивач) звернулося до суду із позовом до